

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania Izby [...] w R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
z udziałem zainteresowanych: D.P., S.G.R., M.R., B.K., M.G.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 grudnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

I odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**II zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.
na rzecz Izby Rzemieślniczej w R. 900 zł (dziewięćset) tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił na skutek apelacji odwołującej Izby Rzemieślniczej w R. wyroki Sądu Okręgowego w G. Ośrodka Zamiejskiego w R. z dnia 28 listopada 2013 r. sygn. akt IX U (...), z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. akt IX U (...), z dnia 23 kwietnia 2014 r., sygn. akt IX U (...), z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt IX U (...), z dnia 31 stycznia 2014 r., sygn. akt IX U (...) oraz poprzedzające je decyzje organu rentowego i stwierdził, że zainteresowani: D.P., B.K., S.G.R., M.R. i M.G. nie podlegają w Izbie [...] w R. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu

umów zlecenia oraz, że podmiot ten nie jest zobowiązany do naliczenia za zainteresowanych składek wymienionych w zaskarżonych decyzjach i za wskazane w nich okresy.

Sąd Apelacyjny ustalił, że każdy z zainteresowanych zawarł w okresach objętych zaskarżonymi decyzjami umowy nazwane umowami o dzieło z Zasadniczą Szkołą Zawodową Izby [...] w R.. W ocenie Sądu Apelacyjnego w sytuacji, gdy z treści spornych umów wynikało, że ich stroną jest każdy zainteresowany i Zasadnicza Szkoła Zawodowa Izby [...], dokonując oceny charakteru umów łączących te strony, należało rozważyć prawidłowość oznaczenia przez organ rentowy w zaskarżonych decyzjach płatnika składek jako Izby [...].

Sąd Apelacyjny przyjął, że zainteresowani zawarli i realizowali z Zasadniczą Szkołą Zawodową Izby [...] umowy, które charakteryzowały się wszelkimi konstytutywnymi cechami umowy o pracę. Jediną przyczyną zawarcia umów o dzieło, a nie umów o pracę, była sytuacja ekonomiczna szkoły, uniemożliwiająca zatrudnianie nauczycieli generalnie na podstawie umów o pracę, ze względu na łączące się z taką formą zatrudnienia obciążenia publicznoprawne, którym nie była ona w stanie sprostać w pierwszych latach funkcjonowania.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w odróżnieniu od kodeksu cywilnego (art. 1 k.c. oraz art. 33¹ § 1 k.c.), kodeks pracy nie wymaga dla uzyskania przymiotu pracodawcy nawet tzw. ułomnej osobowości prawnej, stanowiąc iż pracodawcą jest (może być) jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników (art. 3 k.p.). Tym samym, Zasadnicza Szkoła Zawodowa Izby [...] w R., w świetle przepisów ustawy o systemie oświaty, a także w świetle postanowień statutu tej szkoły - § 7 i § 8, miała przymiot pracodawcy w rozumieniu art. 3 k.p., była wyodrębnioną od Izby jednostką organizacyjną, mogącą samodzielnie zatrudniać pracowników. Natomiast Izba Rzemieśnicza była jej organem prowadzącym, co jednak w żaden sposób nie ograniczało bytu w/w szkoły, jako samodzielnego pracodawcy. Skoro szkoła, jako jednostka organizacyjna, ma kompetencje samodzielnego zatrudniania pracowników (§ 8 statutu szkoły), to niewątpliwie ponosi ona wszelkie konsekwencje rodzące się na gruncie realizacji umów o pracę, w tym również finansowe - w zakresie związanym z ubezpieczeniami społecznymi. Sytuacja taka

odpowiada desygnatowi pojęcia „płatnik składek”, zawartego w art. 4 pkt 2 ustawy o systemie oświaty.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu przepisów postępowania w stopniu mogącym mieć istotny wpływ na wynik sprawy: art. 382 k.p.c. oraz art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. oraz na naruszeniu przepisów prawa materialnego: art. 3 i 22 § 1 i § 1¹ k.p. oraz art. 4 pkt 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społeczny, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 i art. 32 oraz art. 17 w związku z art. 4 pkt 2a ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Skarżący wniósł o przyjęcie niniejszej skargi do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów - to jest art. 3 i art. 22 § 1 i 1¹ k.p. oraz art. 4 pkt 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 39 ust. 1 pkt 1 o systemie oświaty oraz art. 33¹ k.c., a także z uwagi na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wynikającą ze wskazanego w skardze naruszenia przepisów postępowania i naruszenia przepisów prawa materialnego (szczegółowo wskazanego w pkt II skargi), prowadzącego do wydania oczywiście błędnego rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do

identycznych lub podobnych stanów faktycznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406). Zauważyć należy, że powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406). Na gruncie tego przepisu chodzi o rozbieżność orzecznictwa sądów w różnych sprawach w zakresie wykładni prawa i potrzebę ujednolicenia wykładni przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2014 r., II UK 51/14, LEX nr 1738490).

Mając na uwadze opisane wyżej wymogi oczywiste jest, że skarga kasacyjna nie operuje podstawą z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W pierwszej kolejności zauważyć należy, że skarżący wskazując na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w dotychczasowym orzecznictwie sądów nie przywołał konkretnych orzeczeń Sądu Najwyższego, które pozostawałyby z sobą w rozbieżności. Wskazał jedynie dwa wyroki Sądu Apelacyjnego w (...) dotyczące spraw rozpoznawanych w takim samym stanie faktycznym i prawnym, jak będący przedmiotem skargi, z udziałem innych zainteresowanych, w których Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się realizowania spornych umów w ramach stosunku pracy. Bez znaczenia dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. pozostają przywołane przez skarżącego orzeczenia Sądu Najwyższego zapadłe w sprawach I UZ 21/15, I UZ 35/15, I UZ 20/15, I UZ 16/15, I UZ 13/15. Dotyczyły one zażaleń organu rentowego w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. składanych w sprawach z odwołań Izby [...] w R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. Wówczas jednak nie podlegała ocenie kwestia, kto w okolicznościach faktycznych spraw i według prawa materialnego jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanych. Wskazane w dalszej kolejności dwa wyroki Sądu Najwyższego - z dnia 24 lutego 2015 r., II PK 88/14 oraz z dnia 18 października 2011 r., III PK 19/11, również nie pozostają ze sobą w sprzeczności.

Chybiony jest również zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Naruszenie przepisów prawa procesowego tylko wówczas może stanowić

skuteczną podstawę kasacyjną, gdy wykazany zostanie jego wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Przez taki wpływ należy rozumieć nie tylko, że dane uchybienia bezpośrednio lub pośrednio miały lub mogły mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, ale i że były tego rodzaju lub wystąpiły w takim natężeniu, iż ukształtowały lub mogły ukształtować treść zaskarżonego orzeczenia (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2016 r., IV CSK 669/15, LEX nr 2147286). Jeżeli nie doszło do tego rodzaju naruszenia, nie można tym bardziej twierdzić, że skarga oparta wyłącznie na rzekomym naruszeniu przepisów postępowania jest oczywiście uzasadniona.

Przywołany w postawach skargi przepis art. 382 k.p.c. stanowi, że sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Przepis ten ma charakter ogólnej dyrektywy określającej istotę postępowania apelacyjnego jako kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy. Może zatem stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego materiału oraz że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2016 r., I PK 241/15, LEX nr 2194883). W rozpoznawanej sprawie sytuacja taka nie miała miejsca. Skarżący wskazał, że Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na statutach Izby Rzemieślniczej i Szkoły oraz niektórych fragmentach zeznań stron czy świadków, pomijając całą resztę dokumentów czy dalszych części zeznań świadków i stron. Tymczasem w pominiętym materiale znajdowały się, zdaniem skarżącego, istotne dowody na okoliczności przeciwne ustaleniom Sądu Apelacyjnego, a to w szczególności na okoliczność braku dostatecznego wyodrębnienia i braku zdolności sądowej Zasadniczej Szkoły Zawodowej oraz statusu Izby [...] jako płatnika składek. Skarżący nie wskazał w sposób konkretny, jakie dokumenty i jakie inne dowody zostały przez Sąd Apelacyjny pominięte. Ponadto z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, że oparł on rozstrzygnięcia o: umowy o dzieło zawarte pomiędzy zainteresowanymi i Zasadniczą Szkołą Zawodową Izby [...] w R., statuty Izby Rzemieślniczej w R. oraz Zasadniczej Szkoły Zawodowej Izby [...] w R., zaświadczenie Prezydenta Miasta R. z dnia 24 września 2007 r., zeznań świadka T.S., świadka J.D. wyjaśnień A.K.,

wyjaśnienia E.P., wyjaśnienia zainteresowanych (zarówno składane w postępowaniach pierwszo instancyjnym, jak i na etapie postępowania apelacyjnego), złożone do akt umowy o pracę zawierane przez szkołę. Jest to zatem znacznie obszerniejszy materiał, niż wskazany przez skarżącego.

W judykaturze utrwalony jest pogląd, że zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. jest usprawiedliwiony tylko w wyjątkowych okolicznościach, w których motyw wyroku są tak ułomne, że uniemożliwiają kontrolę oceny toku wyводу, który doprowadził do rozstrzygnięcia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, LEX nr 78271, z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182). Takich wad nie można przypisać uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, gdyż jego treść pozwala na dokonanie kontroli orzeczenia, obejmującej prawidłowość wykładni i subsumpcji. Trzeba mieć też względzie, że uzasadnienie wyroku sporządzane jest *ex post*, toteż nawet w przypadku naruszenia wymagań dotyczących jego konstrukcji z zasady nie dochodzi do spełnienia przesłanki istotnego wpływu na rozstrzygnięcie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2014 r., I PK 88/14, LEX nr 1622121).

O oczywistej zasadności skargi nie może świadczyć również naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 3 i 22 § 1 i § 1¹ k.p. oraz art. 4 pkt 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społeczny. Jeżeli bowiem skarżący wskazuje na przepisy prawa materialnego, których stosowanie w praktyce wywołuje rozbieżności, to z natury rzeczy nie mogą one równocześnie przemawiać za oczywistością skargi kasacyjnej. Co jest sporne nie może być oczywiste (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13, LEX nr 1771724). Wskazując w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na naruszenie przez Sąd Apelacyjny pozostałych przepisów prawa materialnego, skarżący w rzeczywistości kwestionuje poczynione ustalenia faktyczne oraz ocenę dowodów. Oczywistego naruszenia upatruje on bowiem w okoliczności, iż: "wbrew oczywistym faktom oraz powołanym przepisom Sąd Apelacyjny uznał, że zainteresowani nie podlegają w Izbie Rzemieślniczej w R. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, a podmiot ten nie jest płatnikiem składek za Zainteresowanych". Skoro w myśl art. 398³ § 3

k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie mogą one zatem przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi.

Nadto wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527). W świetle powyższego za nieprawidłowe należy uznać odesłanie przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w zakresie naruszenia przepisów postępowania i naruszenia przepisów prawa materialnego do pkt II skargi.

Nie znajdując podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

as